

לקוטי תורה

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת במדבר

תשפ"ה

ד"ה "וידבר ה' אל משה"

לקוטי תורה במדבר, דף א עמודה א

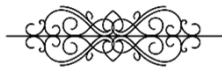
לומדים יקרים,

השבוע מתפרסמים שני השיעורים הראשונים של הביאור לד"ה "וידבר ה' אל משה" לפרשת במדבר ולחג השבועות, שכבר התפרסם בעבר. השבוע לא מתפרסמת חוברת נוספת של שיעורי החסידות של הרב.

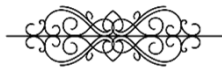

תוכן העניינים

- מוח וגולגולת.....3
- רצון התחתון: כל חד לפום שיעורא דיליה7
- רצון העליון שלמעלה מן השכל15
- התשוקה נמשכת לנשמות בשבועות.....18

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד". "שאו את ראש... בני ישראל... לגלגלותם". להבין ענין "נשיאת ראש", ומה ענין פרשה זו אל אוהל מועד. כי הנה כתיב: "נעשה אדם בצלמנו", שכמו שיש ראש וגולגולת בגשמיות הגוף, שהראש עיקרו המוח ועצם הגולגולת מקיפו, כן יש ברוחניות הנפש תלת מוחין

זה הצד שהאדם נברא בצלם - שהתבנית שלו היא תבנית שהחלקים שלה מקבילים ונכונים גם לגבי פנימיות הנפש, וגם לגבי מהות העולמות. במובן הזה אנחנו כאילו מין תבנית - זו הנקודה של המאקרו-קוסמוס והמיקרו-קוסמוס - במובן שאנחנו עולם קטן. לא משום שכשם שיש לי חלק מסוים הוא נמצא בתוך העולם באותה מדרגה - אלא משום שהאדם הוא בעצם תבנית של עולם, מין פרויקציה של עולם על דבר מסוים. לכן תבניתו יכולה ללמד על מהויות אחרות, הוא מודל חומרי לדבר לא חומרי.

והכוונה היא - **שכמו שיש ראש וגולגולת בגשמיות הגוף**, לאחר הנקודה הזאת, הוא בא לדבר על מה זה ראש. יש ראש וגולגולת בגשמיות הגוף - **שהראש עיקרו המוח, ועצם הגולגולת מקיפו**. איך בנוי ראש? המבנה הבסיסי שלו בעצם הוא שיש מוח, ומסביב למוח הזה יש גולגולת. אני יכול לראות את הראש בתור המוח - ולא פעם אני מתייחס בדיוק למשמעות הזאת כשאני מדבר על הראש, ואני מתכוון למוח שבראש - אבל הראש ככלי, הוא הכלי שמקיף. למעשה הוא אומר שהתמצית של הראש זה קופסת המוח. זה בדיוק מה שנקרא הגולגולת, הרכיב במשמעות של תיבת המוח.

כן יש ברוחניות הנפש, בבחינה הזאת, זוהי התבנית - ברוחניות הנפש יש תלת מוחין = שלושה מוחות,

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד" (במדבר א,א). הדיבור הראשון שהוא אומר שם הוא - **"שאו את ראש... בני ישראל... לגלגלותם" (במדבר א,ב).** להבין ענין **"נשיאת ראש"** - מה זה **"לשאת את ראש בני ישראל"**? **"לשאת את ראש"** בדרך כלל מפורש במובן של לספור, זהו ביטוי מושאל, וככה התרגום מתרגם, לספור את בני ישראל. אבל הביטוי הזה, מדוע קוראים למניין לשאת את הראש? מה המהות של נשיאת ראש? ומה ענין **פרשה זו אל אוהל מועד**? מדוע העניין של נשיאת הראש קשור דווקא לאוהל מועד?, ומדוע הדיבור הזה של לשאת את ראש בני ישראל הוא כל כך חשוב?

מוח וגולגולת

עכשיו הוא מרחיב בעניין הזה. הוא אומר כך: **כי הנה כתיב "נעשה אדם בצלמנו" (בראשית א,כו).** **"נעשה אדם בצלמנו"** אומר שיש סוג מסוים של קורלציה בין מהות של מעלה ומהות של מטה, וגם קורלציה בין המהות הגופנית והמהות הרוחנית של האדם. הוא לא מדבר על כך שיש באדם חלקים בגוף שכנגדם יש השפעה בנפש - אלא הוא אומר שאותו המבנה, הפיגורציה הכללית של הגוף - בעצם יוצרת מין מפה גם של הנפש הפנימית, כך שמבחינה זו הגוף שלנו הוא מודל של הנפש.

שהם חכמה בינה ודעת, והרצון הנמשך ואית רצון: אית רצון לתתא ואית רצון לעילא, דאית רצון

או שתהיה לי רצייה שלילית כלפי אותו דבר. הדבר הזה, אחר כך כשהוא מתפתח כחויה - הוא יוצר אמוציה, שיכולה לקבל את כל הצורות.

במקום שאין רצייה אין לי גם אמוציה, אני צריך קודם נקודת התייחסות אל הדבר - בין של אהבה ובין של שנאה - ונקודת ההתייחסות אל הדבר היא נותנת אחר כך לפתח אמוציה. אני לא יכול ליצור שום אמוציה בלי שתהיה נקודה של "אני" - אני בעד או אני נגד. אני לא יכול שיהיה לי רגש בעד משהו או נגד משהו - בלי שאני רוצה, או "רוצה-לא", בלי הרציה אין לי שום חוויה אמוציונלית.

לכן הוא אומר שמבחינה זו - הרצון זה המתווך בין המחשבה והאמוציה. לפעמים, הדרך היא כך: המחשבה מגיעה למסקנות, והמסקנות הללו מגיעות לסיכום, שאנחנו קוראים לו רצייה - הרצייה הזו אחר כך מושלכת, או מועברת לדרגה אחרת - ושם היא יוצרת אמוציה. משום שכמו במקום אחר - מחשבה מופשטת לא יוצרת אמוציה מעבר לעצם החוויה של החשיבה כחשיבה.

אני יכול לחשוב על דברים, וככל שלא יצרתי רצייה - אין לי שום עניין אמוציונלי בזה. אני יושב ומנתח משולשים, או מנתח צפרדעים, או שאני עושה איזשהם דברים כמחשבה טהורה - המחשבה הטהורה הזו לא יוצרת שום אמוציה, היא מחשבה מבחינה זו יש חשיבה שהיא כמעט מנותקת מרצייה, כמו לספור אחת שתיים שלוש - זהו רק מבנה מסוים של קביעות

שהם חכמה בינה ודעת. אומרים שכך יש באדם - שלושה מוחות. האנטומיה של כל זה לא תמיד פשוטה, אבל נראה שהחלוקה שמדברת על שלושה מוחות - מדברת על האונה השמאלית והימנית של המוח - כל אחת היא מוח בעצמו, ומה שקוראים לו המוח הקטן.

אלה הם שלושה מוחות, והם מתקשרים בכלל לא רע עם העניין של חכמה בינה ודעת. הם קשורים זה לזה, מפני שבהרבה מובנים התפקיד של הדעת הוא כמו התפקיד של המוח הקטן - שהוא מצד אחד תפקיד מרכזי ומצד אחר תפקיד של מעבר. המחשבה המופשטת יותר שייכת לחלקים המרכזיים של המוח, המוח הקטן - עם כל מה שקשור לו, כל ההפרשות הפנימיות שלו - בנוי בתבניות אחרות. באופן מאד גס, בזמן שהמוח הגדול מייצר את המחשבה - המוח הקטן יוצר את הדחפים בצורה אחרת, וההתייחסות ביניהם היא מה שנוצר בתוך האדם וחלק מהעניין של חכמה בינה ודעת.

אבל עכשיו הוא לא רוצה לדבר בעיקר על המוח אלא על הגולגולת: והרצון הנמשך מהם לקיום המידות וחיותן. שלושת המוחין יוצרים אחר כך רצון. למעשה הדעת היא מה שנקרא - הרצון התחתון. יש רצון שהוא בעצם מה שקורה בכל חוויה שמישהו חווה. המידות, האמוציות - הן קיימות משום שהן בנויות על רצונות. לפני היות אמוציה כחויה - קודם כל יש רצייה, רצייה בעד או רצייה נגד. כדי שתבנה אמוציה צריך שאני ארצה משהו,

מהיר מאוד או איטי מאוד - כמובן אם אני אוסף את כל החומר הנלמד, למשל - אני מאבחן - בחושים שלי אני מבחין בדבר, אני מזהה אותו, אני משווה אותו במחשבה עם מה זה אומר, ואני עכשיו מזהה - מה שראיתי הוא נחש. אני מצרף את האינפורמציה שהנחש הזה הוא נחש, לפי המראה, הוא נחש ארסי, עכשיו אני מצרף לאינפורמציה הזאת את האינפורמציה האחרת - מה קורה כאשר בן אדם ננשך על ידי נחש כזה - כשאני מצרף את כל הדברים האלה אני מגיע לסיכום, הסיכום הוא - אני לא רוצה לבוא איתו במגע. הסיכום הזה אחר כך יוצר אמוציה - אני מתחיל לרעוד בכל הגוף מחמת פחד.

המחשבה הטהורה איננה יוצרת פחד. היא איננה פחד - היא רק קובעת מה שיהיה שם. האמוציה של הפחד או הסלידה או כל אמוציה אחרת - היא נבעה מכך שהמחשבה הגיעה גם לאיזה סיכום. והראיה - אם להביא דוגמא לאותו דבר בעצמו - אני יכול לחשוב על נחש ארסי, ואני אינני מפחד כלל. אני לא הגעתי לנקודה של רצייה, היה שם בשבילי נחש ארסי - זה מין דבר כזה, כמו מה היחס בין מצולע בן 20 צלעות למצולע בן 36 צלעות, זאת בעיה - היא לא יוצרת רצייה, ולכן אני יכול לחשוב על נחש בלי שתבוא רצייה. כאשר אני מגיע לנקודה של רצייה - מפני האינפורמציה שלי - או מסיבות אחרות - אז יכולה להתפתח תגובה אמוציונלית, והתגובה האמוציונלית יכולה להיות מאוד מאוד קיצונית, אני

- כאשר הקביעות הללו מגיעות לאיזשהו סיכום, שהסיכום הזה הוא בעד או נגד, שזהו דבר לגמרי אחר - אני שוקל דבר מסוים ובסופו של דבר אני בעד - וכשאני בעד, אני יכול לקבל את הדבר הזה שיוצר את העוררות האמוציונלית.

יש בזה כמה וכמה דקויות, מה שנקרא מכניזם - האמוציה איננה בדיוק תוצר של מחשבה, או תוצר של רצייה - היא דבר עצמאי. אבל מה שיכול להוציא אותה וליצור אותה - הוא הרצייה. אחרי שיש רצייה - יכולה להיות אמוציה, והיא לא יכולה להיות בלי שום רצייה, היא לא יכולה להיות בחלל - היא זקוקה לאיזה אובייקט - שהוא מסופק מבחינה מסוימת על ידי המחשבה. היא גם זקוקה כאילו לאיזשהי נקודה שבה מישוהו ילחץ על ההדק, על המתג, כדי להדליק אותה - ואז היא יכולה להתחיל לפעול באופן שהיא פועלת.

דאית רצון ואית רצון. = יש רצון ויש רצון, בזוהר מדובר על זה - יש שתי דרגות ברצון. אית רצון לתתא ואית רצון לעילא = יש רצון למטה ויש רצון למעלה. מה שבקבלה נקרא - היחס שיש בין כתר לדעת. לכן הם אף פעם לא נמנים באותה סדרה עצמה - מונים את זה או את זה - מפני ששניהם מבטאים את העניין של הרצון, אלא שהם מבטאים אותו בשתי דרגות. הדרגה האחת היא הרצון שהוא התולדה והתוצאה של החשיבה - זה הרצון לתתא, הרצון שבא אחרי החכמה והבינה. אחרי שהחכמה והבינה דנים בנושא, הם מגיעים לסיכום - והסיכום הזה יוצר רצייה. הסיכום הזה יכול להיות

שהוא נקרא רצון העליון, שהוא בבחינת מקיף על המוח.

הזה. הדבר הזה הוא ידוע. אף על פי שרצון כזה הוא הרבה פעמים לא מודע לאדם בתוכו - הוא לא מודע מכל מיני סיבות, לא דווקא מפני שהוא סוד שבסוד, אלא הוא לא מודע מפני שאני מנסה תמיד לבנות על תהליכי חשיבה. יש לי משהו, אני לא סובל את משהו - עכשיו אני מתחיל לחשוב, ואני מוצא את כל חסרונותיו - אם היתה לי גישה אחרת, הייתי מוצא בדיוק את הצדדים האחרים. יש תיאור בגמרא, תיאור מאוד חיוני, מאד ציורי, שמתאר את העניין ש"השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים". מתארים שם בגמרא סיפור (כתובות ק"ה:): חכם, שהיה כהן, ובא אליו אדם - ואומר לו שהוא רוצה לתת לו אחת מהמתנות שצריך לתת לכהן. טוב, הוא שואל אותו: "מהיכן אתה?", הוא אומר לו: "אני מעיירה פלונית". הוא אומר לו: "לא מצאת שום כהן אחר בדרך עד כאן?" אז הוא אומר: "אני באתי לעיר מפני שיש לי פה דיון בבית הדין - מכיוון שכבר הגעתי, ועברתי כאן - אני נותן לך את זה". אמר לו החכם: "תראה, אני כבר פסול לך לדיון, אני לא יכול להיות דיין שלך - אז אתה יכול לוותר". אומר לו האיש: "בכל זאת, אני לא באתי כדי לתת שוחד - אלא באתי, עברתי, ונתתי. אתה לא תהיה הדיין שלי, אבל תקבל את המתנה". הוא קיבל את המתנה - שהיתה ראויה לו, הוא הרי היה כהן, וככה הוא מקבל מתנות כהונה. אחר כך הוא מינה אנשים שידונו במשפט הזה - והוא ישב בקהל ושתק. הוא אומר שבכל פעם הוא חושב: "אם האיש שלי

יכול לפחד ואני יכול לא לסבול דבר וכיוצא בזה.

זה נקרא רצון לתת. זהו הרצון שמקשר בין המחשבה, ובין המידות. ואית רצון לעילא = יש רצון למעלה - שהוא נקרא רצון העליון, שהוא בבחינת מקיף על המוח. יש גם רצון אחר - שהוא הרצון שנמצא מעבר ומעל למחשבה. זאת אומרת, כשם שיש רצון שנוצר מחמת המחשבה - יש גם רצון שנוצר מעל המחשבה. הרצון הזה, במובן מסוים - מקדים את המחשבה ומעצב אותה - המנגנונים האלה הם מאוד מורכבים, ומסובכים, והם ניתנים לכל מיני דיונים - יש לאדם נטייה לדבר מסוים, לא משנה כיצד הגיעה הנטייה - אבל הנטייה הזו היא עכשיו בבחינה של "רצון על", מה שהוא קורא לו - "רצון עילאה".

אגב, בתוך ההקשר הזה, אנחנו לא מדברים על "עילאה" ו"תתאה" במובן של הערכה - אלא במובן של מה היחס של הרצון כלפי השכל - יש רצון שנמצא מתחת לשכל, השכל קובע את כל המימדים ויוצר רצייה. יש רצייה שנמצאת מעל השכל - והרצייה הזו קודמת, והשכל עכשיו בונה את המנגנונים שלו כדי להגיע למסקנה מסוימת.

כמו שקורה (אנחנו יודעים את זה) - כשיש לי נטיית נפש לדבר מסוים, בעד או נגד, מנגנון המחשבה שלי איננו נעשה משותק - אלא הוא עכשיו פועל באופן מודרך, הוא צריך לבצע, הוא צריך להגיע לסיכום כזה. אני רוצה כך וכך - ועכשיו אני בונה את המחשבה, איך המחשבה מגיעה לעניין

וכך - אני רוצה, ואז המחשבה שלי נוטה בכיוון כזה וכזה.

הרצייה הזו זה מה שהוא קורא לו הרצון שמקיף את המוח, הוא נמצא מעליו ואיננו פועל בתוכו. ולנקודה הזו, הוא אחר כך קורא, בפשטות - "הגולגולת שחופה את המוח". היא בעצמה כאילו שום דבר, והיא נקראת הגולגולת שנמצאת מעל המוח ומקיפה אותו - זהו היחס בין מה שהוא קורא לו "המוח שבפנים" ו"הגולגולת".

העניין של הגולגולת מבטא - כמו שכתוב בספרי הקבלה - את הרצון הבסיסי שלפני המחשבה. זהו למשל שימוש הלשון המקראי (הוא הוא לא מביא פה את כל זה, אבל אפשר לאסוף את זה) - כשמדברים על מצח, בין על מצח נחושה, או על עזות מצח - אני כאילו לא מדבר על הראש שבפנים, או על המוח - אלא על הגולגולת. איזושהי תכונה בסיסית, רצייה בסיסית שהיא לפני היות המחשבה, והתכונה הבסיסית הזו אחר כך יוצרת את המחשבה מבפנים.

מכאן והלאה הוא ידבר על העניין הזה - מה זה לשאת את ראש בני ישראל לגולגולתם, לפי כל העניין הזה. הוא ידבר על היחס שיש בין הראש והגולגולת, בין המוח והרצון, ואיך בונים את היחסים שביניהם.

רצון התחתון: כל חד לפום שיעורא דיליה

בפעם הקודמת התחלנו לעסוק במושג של "לשאת את ראש בני ישראל", והמושג של "ראש", גם במובן של היחס שיש בין המוח

היה אומר ככה, הוא היה מרויח", "אם הוא היה עונה על הטענה הזאת אחרת, הוא היה מנצח בדיון" - וכל הזמן הוא חושב באותו עניין.

אז הוא יוצא, ואומר לראשון שהוא רואה: "תיפח רוחם של מקבלי שוחד - ומה אני, שלא קיבלתי, ואם קיבלתי, קיבלתי את מה שמגיע לי, בכל זאת אני כל כך נוטה - מה קורה לאדם שיושב בדין ומקבל ממש שוחד?

מה פה הנקודה? הבן אדם בא ונתן לי מתנה - יכול להיות שהמתנה הזו היא לא דבר שמשנה לי עד כדי כך - אבל זו היתה ג'סטה, ליבי מתחמם - ועכשיו אני יוצר נטיית נפש לטובתו. נטיית הנפש הזו, שהיא רצייה, היא עכשיו פועלת על תהליכי החשיבה שלי, ותהליכי החשיבה שלי מוטים עכשיו כל הזמן לצד מסוים - וזה לא דבר שאני מנסה לעשות אותו - אני מוטה, הרצון הכתיב לי איך שהמחשבה תפעל. זה מה שהוא קורא לו "רצון עילאה".

יש "רצון תתאה" - שהמחשבה פועלת כאילו לעצמה, ואחר כך יוצרת סיכום - שהוא רצייה בעד או נגד. לפעמים הרצייה בעד או נגד נמצאת לפני החשיבה - החשיבה היא רק תוצאה של הרצייה הזו, ואחר כך היא שוב תוליד רצון משלה, ותוליד מנגנון שלם של פעולות מצידה - אבל כאן הרצייה היא מה שהוא קורא לו "רצון עילאה". על זה הוא מדבר שהוא "בבחינת מקיף על המוח". הוא הדבר שכאילו לא נמצא בתוך המנגנון - אלא מעליו. הוא בקושי מודע, מפני שאני לא חושב באופן מודע שאני רוצה לעשות כך

וביאור ענין זה, הנה כתיב: "נודע בשערים בעלה", ופירש בזוהר (פרשת וירא דק"ג): לכל חד לפום שיעורא דיליה, כמו דמשער בלבו, דהיינו על ידי שיעמיק ויתבונן בחכמה בינה דעת שלו בגדולת אין סוף ברוך הוא, כפי עומק מחשבתו וכאשר יוכל שאת בלבו, על ידי כן הוא מכיר את בוראו הכרה בלב לדבקה בו יתברך. הגם דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, היינו 'ביה' דווקא, דהיינו בעצמותו ומהותו כביכול. אבל הנה זה כל האדם להתבונן במה שהוא מהווה עולמות עליונים ותחתונים עד אין מספר, ומחיה את כולם, ומוציאם מאין ליש, ומחדשם בטובו בכל יום ובכל רגע.

הנפש.האחד - עומק מחשבתו של האדם. זה תלוי לא רק באינטנסיביות אלא גם ביכולת האינטלקטואלית שלו. בן אדם יכול להשיג עד כמה שהוא מסוגל להשיג, והוא משיג לפי עומק מחשבתו וממילא גם לפי גודלה של מחשבתו. אחר כך - וכאשר יוכל שאת בליבו. זאת אומרת - יש מחשבה, וקורה לא פעם אחת שהמחשבה נשארת באיזה מובן כאילו מנותקת. אני יכול בכוח המחשבה הזו לברר או לבנות את כל המערכות בצורה טובה - אבל איני יכול לשער בליבי את הדבר.

יש אנשים שהם מצויינים, בכל המקצועות, ממתמטיקה עד לפילוסופיה, בנאדם עונה את כל התשובות הנכונות לשאלות, ומסוגל בעצמו לעשות דברים בנושא הזה - ובסופו של דבר יש דרגה שהוא לא קולט שום דבר. בנאדם יכול לעשות את כל האופרציות הנחוצות - מפני שיש לו כישורים אינטלקטואליים בשביל האופרציות הללו, אבל הוא אינו יכול לשער בלבו - אין לו תפיסה, הכרה פנימית של אותו דבר. זה לאו דווקא בדברים של מעלה מעלה אלא גם בדברים שהם בהחלט דברים של מטה - אדם יכול להעמיק את מחשבתו ולבנות את כל המנגנונים הדרושים בשביל השגה -

והגולגולת, שבאופן אחר זהו היחס שיש בין השכל והרצון - וכדי להסביר משהו בדבר הזה הוא עובר עכשיו לנושא בפני עצמו.

וביאור ענין זה, הנה כתיב: "נודע בשערים בעלה" ופירש בזוהר (פרשת וירא דק"ג) - הוא אומר כך: לכל חד לפום שיעורא דיליה, כמו דמשער בלבו. הוא מפרש כך "נודע בשערים" - הוא אומר שהקב"ה נודע בשערים - לכל אחד לפי השיעור שלו; ואחר כך מיד מוסיף משהו שהוא פירוש אלטרנטיבי - לפי מה שהוא משער בליבו - לפום שיעורא דיליה, לפי מה שמשער בנפשיה. לפי זה יוצא שהוא מפרש את בשערים במובן של שיעורים, ובמובן של השערות.

מה זאת אומרת כמו דמשער בלבו ? דהיינו על ידי שיעמיק ויתבונן בחכמה בינה דעת שלו בגדולת אין סוף ברוך הוא, כפי עומק מחשבתו וכאשר יוכל שאת בלבו.

הוא נכנס לנושא הזה, החלוקה כאן יש בה שני צדדים - האחד הוא לפי עומק מחשבתו, והשני הוא כאשר יוכל לשאת בלבו. שני הדברים הם אינם אידנטיים - כל אחד הוא דבר לעצמו, שקשור גם בשני קישורים או בשני צדדים שונים של

תפיסה והכרה ביכולת של איזה שהיא השגה.

אבל הנה זה כל האדם - להתבונן במה שהוא מהווה עולמות עליונים ותחתונים עד אין מספר, ומחיה את כולם, ומוציאם מאין ליש, ומחדשם בטובו בכל יום ובכל רגע. כמו שאין אנו מסוגלים להשיג את המהות האלוקית - זהו דבר שהוא "האחר בעצם", שאינו ניתן לשום הכרה ולשום השגה - אבל אנו יכולים להשיג את גדולת ה' לפי ובאותו אופן שאנו מסוגלים להגיע לידי השגה, אנו יכולים להכיר אותו - עד כמה שהוא ניתן להכרה.

רק להביא מעין דוגמה לא שלימה לזה: כשאני אומר שאני מכיר את משהו - יכול להיות שיש לי היכרות גדולה עמוקה ורצופה - מה שנמצא בפנימיות ובתוכיות אין לנו שום דרך להכיר, וייתכן שלעולם לא נכיר, וגם אין לנו מכשיר כדי להגיע לאותו דבר - עם זאת אני יכול להתבונן ולדעת על משהו כל מה שאפשר לדעת עליו. הידיעה הזו מראש מניחה שיש חלק פנימי - החלק שבמקום אחר הוא קורא לו: "האנוכי", שהוא בלתי ניתן להשגה חיצונית, אבל אני יכול להתייחס לכל המופעים של האדם עד לדרגה מאד פנימית.

אפשר, אם אני מכיר את משהו - לנחש לא רק מה הוא יעשה בתוך תנאים נתונים, אלא לפעמים - זה מפתיע מאוד - אפשר להגיד לאדם גם על מה הוא חושב כרגע. זה אינו אומר שזוהי ההשגה של האישיות העצמית הפנימית - אבל מכל מקום זוהי השגה כמה שאפשר להשיג מבחוץ בדבר אחר.

ואחרי כל אלה הוא איננו משער בליבו. לעומת זאת קורה גם - והוא לא נכנס עכשיו לכל הפרטים הללו - פעמים שאדם משער בליבו יותר ממה שהוא מבין במוחו, או על כל פנים באינטנסיביות הרבה יותר גדולה - הוא מבין דבר נכון, אף על פי שהוא אינו מסוגל לטפל בו בכל האופנים ובכל הדרכים. זה קורה לגבי דברים רבים ושונים בכל ההיקפים, בדרגה זו או בדרגה אחרת.

הצירוף של שני אלה - זה מה שהוא קורא לו "מה שמשער בליבו". מה מתוך הדברים שהוא חושב עליהם ושהוא יכול להשיג אותם במחשבה - לכמה מהם נוצרת איזושהי קליטה שיש לה משמעות בתוכו. יש דברים שהאדם קולט אותם והם נקלטים בתוכו, ויש כאלה שאינם נקלטים. הצירוף הזה זה מה שהוא קורא לו "השיעור".

על ידי כן הוא מכיר את בוראו הכרה בלב, לדבקה בו יתברך. על ידי עומק מחשבתו ועל ידי שיוכל לשאת בליבו - הוא מגיע להכרה בלב שהיא מסגלת אותו לדבקה בו יתברך. **הגם דלית מחשבה תפיסא ביה כלל.** = אין מחשבה תופסת בו, בקדוש ברוך הוא - אי אפשר לתפוס אותו באיזושהי מחשבה. אם כן - מה זאת אומרת שאדם קלט? מה הוא למד - אם אין מחשבה תפיסא ביה? בכל זאת - היינו "ביה" דווקא. כשהוא אומר: אין מחשבה תופסת "בו" - הכוונה היא "בו" דווקא, **דהיינו בעצמותו ומהותו כביכול - בזה לית מחשבה תפיסא ביה,** משום שעצמותו ומהותו היא לגמרי מעבר לכל סוג של

וכל אחד לפי מה שהוא משער בלבו יכול הוא להרחיב דעתו ולהלהיב לבו ונפשו לקשר נפשו לה' ולדבקה בו כפי ערך עומק שכלו ותבונתו, וכפי ריבוי ההתמדה והתשוקה שמעורר בלבו כל אחד לפי מה שהוא, להתלהב ולהתלהט לדבקה בו יתברך.

חוזר על אותה כפילות - היא בנויה מצד אחד על עומק ההשגה מבחינה אינטלקטואלית, ומצד שני על הרגישות של ההכרה הפנימית - שיוצרת את מה שאפשר לקרוא לו חוויה, הכרת מציאות, תפיסת מציאות בתוך הדבר. ברור שמי שיש לו תמונה קטנה - ממילא האלוקים שלו הוא קטן. היו מספרים, זה שיך לאוצר הבדיחות של החסידים על המתנגדים - אבל זה לא מכוון דווקא בכיוון הזה כמו שזה מכוון לתפיסת עולם: איזה מגיד עומד בבית הכנסת ודורש ואומר: "תארו לעצמכם שהקב"ה הוא ברוז, והוא ברוז כל כך גדול - שהוא מקצה העולם עד קצהו!"

זה לא מפחיד? זה בוודאי מפחיד. בשביל הרבה אנשים יכול להיות שהברוזה דלעילא הוא הרבה יותר מוחשי מאשר כל דבר אחר שאפשר להגיד להם בכל דרשה אחרת. כשהוא מתאר לעצמו ברוז שמגיע מקצה השמים עד קצה השמים - זהו דבר שהוא יכול לצייר אותו. אז מה יוצא? אז לבנאדם יש ברוז במחשבה - נכון שהברוזה גדול, אבל זה מה שיש לו במחשבה.

ככל שלאדם יש תמונה יותר גדולה, ושיש לו גם השגת הלב בתוך התמונה הזו - יש לו השגה בדרגה יותר גבוהה, וממילא יש לו התקשרות יותר עמוקה.

בן אדם יכול ללמוד את כל ההגדרות של הקב"ה למין רב סעדיה גאון עד לאחרוני

מבחינה זו לגבי הקב"ה אין לנו שום דרך מבחינת ההגדרה - ולא רק לנו, מפני שכמו שהוא אומר לית "מחשבה" תפיסא ביה - בכל ההיקף של מחשבה, לאו דווקא מחשבה שלנו אלא כל סוג של מחשבה באשר יהיה - איננו יכול להשיג אותו, את מהותו ועצמותו. גם אם אֶחָפֶם אלף פעמים ככה - אני אמצא במובן מסויים באותו מרחק, אני רק יכול לדעת יותר, וגם אם אני אמשך את הדבר הזה הלאה והלאה - לעולם ישאר המסתורין הזה.

אבל אני יכול להשיג, "וזה כל האדם" - בעצם במובן מסויים תפקידו של האדם הוא להתבונן בקדוש ברוך הוא, ולנסות להשיג אותו עד כמה שהוא מסוגל - זה כל האדם, והוא משיג מה שהוא יכול להשיג. הוא יכול להשיג את הבורא, המחייה, המהווה, המחדש, היוצר, הממלא - כל הדברים האלו הם דברים שהאדם יכול להשיג אותם, ויש בזה דרגות שונות - וכל אחד לפי מה שהוא משער בלבו יכול הוא להרחיב דעתו ולהלהיב לבו ונפשו לקשר נפשו לה' ולדבקה בו לפי ערך הדברים הללו שהוא משיג. אם כן - מה שהאדם משער בליבו זה מה שיצור את הקשר שלו עם הקב"ה.

מה שהוא משער בליבו תלוי בהרבה מאד משתנים - כפי ערך עומק שכלו ותבונתו, וכפי ריבוי ההתמדה והתשוקה שמעורר בלבו, כל אחד לפי מה שהוא - להתלהב ולהתלהט לדבקה בו יתברך. הוא שוב

נשאר בתוך הספר, ברמה של ספר. למעשה כולנו אמורים לפי זה לעשות דבר אחד והוא לבנות - לדעת את ה'. במקומות אחרים יש ההגדרה של מהי המצווה הראשונה, שקשורה "באנוכי", וכבר דיברו והאריכו בזה - האם המצווה היא להאמין במציאות ה' או לידע את מציאות ה', יש בזה חילוקים.

אף על פי שלגופו של עניין - רק כדי להסביר את העניין של אמונה, שהיא דבר שמדברים בו, קל לדבר עליו - אמונה באה, לפחות בעברית - היא אותה מילה ושורש של אמת. השורש גם של אמת וגם של אמונה הוא אותו שורש - א.מ.נ, פירושו של העניין הוא שדבר מסוים מאומת אצלי, הוא בשבילי דבר ברור, אמיתי - זה בשבילי אמת. להאמין בדבר פירושו: להכיל כמה הדבר הזה הוא אמת בשבילי. מבחינה זו - ההבדל בין לידע ולהאמין נעשה הבדל שאיננו הבדל משמעות אלא מין הבדל מילולי. להאמין פירושו - שיש דבר מסוים שאני יודע שהוא נכון. ההבדל בין מה שאני מאמין לבין מה שאני יודע כידיעה חיצונית הוא דבר פשוט. יש דברים מסויימים שאני יודע על קיומם אבל אפשר לומר שאינני מאמין בקיומם, לפעמים כאשר אני מגיע לאיזושהי פגישה - אני מגיע לאמונה, למרות שכל ימי ידעתי על זה.

היה סופר שכתב ספר שנקרא "זכרונות של יקה", ספר מאד מרשים מבחינה זו שהוא מתאר עולם מעניין שהיה. הוא היה אחד מראשוני הציונים בגרמניה, אבל הוא לא היה בארץ. בפעם הראשונה שהוא הגיע לארץ - אחרי שנים רבות של היותו

אחרונים - עכשיו בעונות, בכל מקום לומדים את הדברים הללו - הוא אוסף את כל ההגדרות הללו, ויכול להיות שהוא מבין אותם באיזושהי דרגה - הרבה פעמים אין בליבו שום תהודה שנוצרת מהדבר הזה. זהו מין חומר כזה שאני יודע אותו ואני אפילו מסוגל לדון בו ולדבר עליו ולהתעסק בו - אבל זהו חומר לגמרי זר. אין לי בעצם שום ציור, איזושהי הרגשת חויית מציאות כלל - אלא יש לי רק שורה ארוכה של הגדרות שאני יודע מה לעשות איתן, אבל אין לי שום שמץ של ציור פנימי של מהו הדבר הזה.

כאשר יש לאדם תפיסה אינטלקטואלית והרגשת מציאות, הדבר הזה יוצר את הקשר בינו ובין הקב"ה. "נודע בשערים בעלה", לפי מה דמסער בליביה - הקב"ה נודע לכל אחד לפי מה שהוא מסער בליבו. לאנשים אחדים הוא נודע באפס קצהו, ולאחרים הוא נודע יותר - הכל לפי מהותו של האדם, יכולים להיות שני אנשים - לא רק שאין להם אותו ציור - אלא הרמה יכולה להשתנות מקצה לקצה, מעולם אחד לחבירו - בהתאם לפי מה שהוא מסער בליבו.

למרות שדבר זה אינו נמצא ביהדות[1], אבל גם מי שיודע את כל "ג העיקרים ונושאים אחרים - זה אינו אומר שום דבר על מה שהוא מסער בליבו, שזה - מה נשאר, מה נותר מתוך העיון והמחשבה, מהו אותו דבר שזכה להצטייר בתוכו. חלק מהדברים הם לא דברים שהוא מסער בליבו, אלא הם דברים שכתובים בספרים. זה שבמקרה הוא יודע אותם בעל פה עדיין לא אומר שום דבר - הדבר הזה

והנה, נודע הוא לשון נפעל, כי שבחא דקודשא-ברוך-הוא: "בעלה דמטרוניתא" שנודע בשערים, שהוא יתברך הוא המשפיל את עצמו בהשתלשלות והתפשטות גדולתו יתברך להיות נודע על ידי כן, ונתפס בקרב איש ולב עמוק, לפום מה דמשער בלבו דוקא, כל חד וחד לפום ערך שיעורא דיליה, להמשיך ולקשר אליו יתברך לדבקה בו. כי נודע הוא לשון התקשרות, כנודע ש-"במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו", כמו שנתבאר במקום אחר.

בשערים - בעלה. בעלה של המטרוניתא, של אשת חיל - שבחו בזה שהוא נודע, שהוא ניתן להיוודע.

במדרש (ילקוט שמעוני שמות יט) מופיע ביטוי מאד מאוד חריף, שאילולא היה שם היה קשה לאומרו, על הפסוק בישיעיהו: "אתם עדי נאום ה' ואני אל" (ישעיה מג, יב) - כביכול אם אין אתם עדי אין אני אל. הוא מדבר פה על נודע בשערים בעלה שהוא אותו דבר - הוא נודע באשר הוא בעלה דמטרוניתא, באשר אתם עדיי אני קיים, באותו ענין של הקיום של ההווה הזו, מה זאת אומרת? שנודע בשערים, שהוא יתברך, הוא המשפיל את עצמו בהשתלשלות והתפשטות גדולתו יתברך - להיות נודע על ידי כן, ונתפס בקרב איש ולב עמוק, לפום מה דמשער בלבו דוקא, כל חד וחד לפום ערך שיעורא דיליה - להמשיך ולקשר אליו יתברך לדבקה בו.

הקב"ה עושה את עצמו נודע, נודע הוא לשון נפעל, הקב"ה עושה את עצמו ידוע. יש את העניין שהקב"ה "יודע", ויש מהות שהוא "נודע", לאמור - הוא פועל באופן הזה כדי שהוא יהיה נודע. כל מה שהוא מתפשט בתוך מציאות העולם ומתגלה בתוך העולם זהו כדי שאפשר יהיה - בלשון הזוהר - "בגין לאישתמודע" = כדי

ציוני - הוא נשא נאום קצר שתמציתו היתה כך: איזו הרגשה מוזרה היא לאדם, שמתברר לו שהדברים שהוא שיקר עליהם במשך 30 שנה - הם כולם אמת.

הנקודה היא שאני הרי מדבר על דברים, אני יכול גם לעשות אותם - אבל הם לא אמת בשבילי, משום שהם לא מצטיירים - הוא יודע שזה כך וכך אבל הוא לא משער אותם בליבו. יש אנשים שאינם משיגים שמה שהוא משיג במוחו אינו מגיע לנקודת התאמתות בליבו - האדם יודע שיש מין קונפיגורציה כזו. יש סוג של ידיעה שאנשים יודעים - לא משנה על מה - אדם יכול לדעת על לויתן באותה דרך שהוא יודע על גריפון - הוא יודע איך מתארים דבר כזה אבל אין לו ציור אמיתי של ממשות. הציור של הממשות הוא דבר אחר שנובע בין השאר מתערובת של ההשגה וקליטתה של ההשגה לנקודה הזו שדבר מסויים בשבילי אמת - "ככה זה", הציור הזה הוא לא פשוט והוא מה שהאדם מצייר בליבו - והקב"ה נודע לכל אחד לפום מה שהוא משער בליביה - זה "נודע בשערים בעלה".

והנה, נודע הוא לשון נפעל, כי שבחא דקודשא-ברוך-הוא: "בעלה דמטרוניתא". = שבחו של הקב"ה הוא שהוא בעלה של המטרוניתא. נודע

שאנו נוכל להכיר אותו, ולצורך זה הוא צריך להוריד את עצמו לרמה כזו שאנו נוכל להכיר אותו - כי בתוך רמת עצמו אין לנו שום הכרה בכלל. מה שנראה לנו גדולתו הוא בעצם ענוותנותו - שהוא מוריד את עצמו לדרגה כזו עד שאפילו אנחנו מסוגלים לדעת ולהכיר אותו.

לפני שנים רבות שמעתי דיון תיאולוגי של שני ילדים בני שבע, ילדים בני שבע יש להם המון שכל. ילד אחד הסביר לשני - הם ישבו על גדר גבוהה - והוא הסביר לו ש"הקב"ה הוא כל כך גיבור - שהוא יכול לקפוץ מכאן אפילו בעמידה" - מה שאני רוצה לומר זה שלפעמים מה שנראה גדולתו זו בעצם ענוותנותו.

מה שבשבילי נראה הגדולה הגבורה והתפארת הוא הגדולה והתפארת בשביל שגם פלוני יוכל להבין ולכן גם להתקשר עם מה שהקב"ה רוצה ממנו. כי לולא זה - לגבי המהות האמיתית הוא אינו יכול להשיג שום דבר, ומשום כך הוא צריך שיראו לו דברים שיהיו בשבילו הדברים המרשימים, אז הקב"ה מרשים את העולם על ידי צעצועים של מה בכך - משום שהעולם איננו משיג אלא את הדברים הללו.

בזמנו כשהיו עושים מסחר עם הכושים היו קונים מהם בחרוזים של זכוכית. מדוע? מפני שגם אם אני אתן לו דברים שמבחינת ערכי המידה שלי הם חשובים לאין ערוך - אם אני אתן לו שטרות כסף - הוא לא מסוגל להעריך אותם. זה לא שאני מרמה אותו, אלא אני נותן לו דבר שהוא מסוגל להעריך אותו, כי אם אתן לו דבר שאני לבדי מסוגל להעריך אותו - זה חסר

להכיר, כדי לדעת. הקב"ה מגלה את עצמו בתוך המציאות כדי להיות נודע. "נודע בשערים בעלה" הוא הצורה (שאגב נכונה לגבי נפעל בכמה אופנים שלו) - שהוא לא לגמרי פסיבי, הוא לא לגמרי פעול - אלא זוהי הפעולה שהוא פועל כדי להיות נודע. הוא "נודע" במובן שהוא עושה דברים שידעו אותו.

לגבי המושג הזה - מי זה אדם ידוע? אדם שיודעים אותו, או שאני קורא לאדם כזה אדם מפורסם - זאת צורה של פעול ולא של צורה של פועל. יש מישהו שצריך לפעול כדי שידעו אותו, פעולתו היא הפעולה כדי שהוא יהיה נודע, לידע, להודיע, להתוודע. העניין של הפעולה הזאת זהו "נודע בשערים" - הקב"ה מיידע את עצמו למציאות.

כי נודע הוא לשון התקשרות כנודע. במקומות רבים הוא מדבר על כך ש"לדעת" באופן כללי - כמעט בכל המשמעויות של המילה - יש לה תמיד קונוטציה של להיות קשור לדבר. כשהקב"ה "נודע בשערים" הוא נודע - ואנשים נקשרים אליו לפי מה שהם משערים בליבם, לשם זה הוא צריך להיות נודע, לתת את עצמו, להיות כזה שניתן לידיעה.

ש"במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו", כמו שנתבאר במקום אחר. הוא מסביר שמה שנראה לנו גדולתו של הקב"ה - הוא בעצם ענוותנותו, מה שנראה שהוא נודע ידוע וכך הלאה - הוא משום שהוא משפיל את עצמו עד כדי כך שהוא יהיה נודע. כל גדולתו בתוך כל מציאות העולם זה האופן שהוא עושה כדי

והנה הרצון הנמשך מזה לקיום המדות אהבה ויראה, שאהבה הוא לדבר שהוא כרצונו, וכן להיפוך השנאה הוא לדבר שנגד רצונו. והוא לפי ערך ההשגה וההשכלה בגדולתו יתברך, דממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, כי ממנו נלקח רצון זה, ולכן נקרא רצון התחתון שהוא למטה מן הדעת. אבל אית רצון לעילא שהוא למעלה מעלה מן הרצון הנולד מן הדעת והשכלה, שנתפס ומשיג בשכלו ובינתו ענין התפשטות גדולתו של הקב"ה שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין,

למשל, דיברו על זה אנשים שונים - מספרים מעבר לגודל מסוים מאבדים את המשמעות לגבי רוב בני האדם - אני ודאי יודע לעשות אופרציות ממספרים כאלה, אבל אין לזה משמעות. ההבדל בין תרבות מאד פרימיטיבית שבה יש רק מילים כמו "אחד" ו"הרבה" לבין תרבות שיש לה המון מילים - תלוי גם במה שאני תופס, יש דברים מסויימים שאני תופס אותם - עד גבול מסויים זהו תפיס בשבילי - מעבר לזה זו רק מילה ריקה.

על ידי זה שהאדם מתבונן כפי שהוא יכול לשאת גם מהבחינה של תפיסתו, ואחר כך גם מהבחינה של מה שיכול להקלט בתוכו - הציור הסופי של זה הוא "מה דמסער בליביה". זה לא בהכרח זהה למה שהוא מסוגל להבין באופן פסיבי - אבל הדבר שהוא מסער בליבו זהו הדבר שלגבי האדם מתחיל להפעיל אותו כממשות, מעבר להפעלה הזו אין לי ממשות. לחזור לדרגה נמוכה - שהיא אגב משמעותית בכל מיני דברים - בשביל ילדים (לא ברור עד איזה גיל, יתכן שהגילאים האלה יותר גבוהים ממה שאנו משערים) - לפציעה יש משמעות, למוות אין משמעות. לכן כשאני מזהיר ילד שאם הוא יעשה כך וכך הוא ימות - זאת מילה ריקה שאין לה שום משמעות בשבילו. אם אני מסביר לו שעל

כל משמעות בשבילו, כדי שהוא יבין אני צריך לפרוט דבר לערכים יהיו מובנים. הקב"ה "נודע בשערים בעלה" - כדי שאפשר יהיה להכיר אותו, כלומר, כדי שאפשר יהיה להתקשר אליו - הקדוש ברוך הוא הוריד את עצמו בתוך מציאות העולם, ולגבי היחסים בינו ובין העולם - שם אני יכול לבנות איזושהי התייחסות שבשבילי היא בעלת משמעות, מעבר לדרגה מסוימת ההתייחסות היא חסרת כל משמעות.

זה היה להסביר שאדם מתבונן בגדולת ה', כפי אשר יוכל במוחו לשאת - יש אנשים שיכולים להכיר במוחם רק את הדברים הקטנים, יש אנשים שיכולים להשיג דברים יותר גדולים. ההבדל הזה הוא הבדל אינטלקטואלי, מפני שיש מישהו שכשאני אבוא ואומר לו שהקב"ה ברא את השכונה שלי - זה בהחלט מספיק, מעבר לזה אין לי מושג, מעבר לזה המושגים נעשים מעומעמים וחסרי משמעות. יש אנשים שיכולים להשיג ולהבין דבר כמו עולם, יש אנשים שיכולים להשיג דברים בהיקף יותר גדול - אני יכול לומר מילים לכל אחד, אלא יש גבול - וזה מה שאמרתי על הגבול של מסער בליביה - יש גבול שבו המילים מאבדות משמעות, אינני יכול יותר לשער אותן בליבי.

רצון העליון שלמעלה מן השכל

אבל התחלנו מאותו עניין של "אית רצון ואית רצון" - יש רצון ויש רצון, יש רצון של מטה ויש רצון של מעלה - אית רצון לעילא שהוא למעלה מעלה מן הרצון הנולד מן הדעת והשכלה. ומהו הרצון שנולד מן הדעת וההשכלה שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין? כשבן אדם משיג את העניין הזה, שנתפס ומשיג בשכלו ובינתו ענין התפשטות גדולתו של הקב"ה שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין.

אני משיג את העניין הזה שהקב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, איך אני משיג את זה? תלוי כמה אני מבין וגם כמה שאני יכול לשער בליבי. כשאדם מתבונן בדברים הללו ומעמיק דעתו בהם אז הם נעשים יותר ויותר משמעותיים, ולפי זה הם יוצרים את האהבה, ולהיפך - את השנאה או את היראה. הם יוצרים רגש של התקרבות ורגש של התרחקות, הכל בהתאם למידה של הרצון - שהיא לגבי ההתפשטות של הקב"ה בתוך מציאותו בתוך עולמו.

ככל שהדבר הזה יותר בהיר בשבילי - כך הענין נעשה יותר חזק. מדוע אותו אדם שיודע מילה או כמה מילים לגבי הקב"ה - מדוע אינו נפעל מהם? משום שמה שהוא משער בליבו יכול להיות קרוב לאפס.

כשיש לאדם בתוכו איזשהו דבר - זה נותן לו פרופורציה בין חשיבות של דברים שונים, בשביל להכיר את הפרופורציות הללו - אדם צריך להעמיק את מחשבתו בהם. זאת אומרת - אני יודע באופן תיאורטי שהקב"ה יותר גדול מאשר מגרש

ידי זה הוא ייחתך ויזוב ממנו דם - זה דבר שהוא משמעותי בשבילו וזה יעשה עליו רושם.

הוא מסוגל לשמוע מילה ולחזור על המילה הזו, אבל הוא לא יכול לשער בליבו את המשמעות שלה. אני מתאר לעצמי שהיו הרבה מקרים כאלה של התאבדויות של ילדים, וודאי מקרים של רצח - שנעשו לא מפני שהילד איננו יודע מה פירוש המילה במילון, או שהוא אינו יכול לחזור עליה - אלא משום שהוא אינו יכול לשער בליבו מהו הדבר הזה, זה מעבר לתחום ההשגה שלו. אותם הדברים שאדם משער בליבו זה מה שבונה את המוטיבציה ואת ההתקשרות, זה מה שהוא קורא "נודע בשערים בעלה".

והנה הרצון הנמשך מזה לקיום המדות - אהבה ויראה. מתוך מה שהאדם משער בליבו - נוצר רצון, והרצון הזה יוצר אחר כך את האמוציות הבסיסיות - בעד ונגד, אהבה ויראה. שאהבה הוא לדבר שהוא כרצונו, וכן להיפך השנאה הוא לדבר שנגד רצונו. והוא לפי ערך ההשגה וההשכלה בגדולתו יתברך, דממלא כל עלמין וסובב כל עלמין - כי ממנו נלקח רצון זה, ולכן נקרא רצון התחתון שהוא למטה מן הדעת.

כשהוא משיג את גדולת ה' - הדבר הזה יוצר רצון להתקרב, ויוצר פחד או דחיה מן הריחוק. ככל שאני משיג יותר את הדבר הזה, וככל שאני מעמיק בליבי ובמוחי - ההפגעות בתוך הנפש נעשית יותר חזקה ויותר משמעותית.

אלא נמשך מבחינת ביטול השגתו והשגת כל הנבראים לגבי מהותו ועצמותו יתברך, מפני רוממותו עד אין קץ דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, והוא למעלה מבחינת ההשגה וגדר השכלה. ועל ידי זה תתעורר הנפש לצאת מנרתיקה, והוא בחינת תשוקה וכלות הנפש ממש להשתפך אל חיק אביה, הוא מהותו ועצמותו יתברך, דכולא קמיה כלא חשיבא ממש.

ההשוואה של מערכות - של החשוב ולא חשוב, הרציה וחוסר רציה, השנאה או ההתנגדות לדברים - הם בנויים לפי מה שהאדם מצייר בליבו את גדלות ה'. כשהוא יכול להכיר באיזושהי הכרה את העניין של ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, והוא יכול להשיג אותו באיזושהי הכרה - אז בוודאי המציאות, והצרכים השונים של המציאות - הדחפים, הרציות, החישובים - מקבלים צורות אחרות. לזה הוא קורא רצון תחתון שהוא נמשך מחמת השכל, מפני שהשכל בונה את הפרמטרים של ההשגה.

אבל יש גם רצון אחר, שיש רצון שהוא למעלה מזה - אלא, נמשך מבחינת ביטול השגתו והשגת כל הנבראים - לגבי מהותו ועצמותו יתברך, מפני רוממותו עד אין קץ, דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, והוא למעלה מבחינת ההשגה וגדר השכלה. ועל ידי זה - תתעורר הנפש לצאת מנרתיקה, והוא בחינת תשוקה וכלות הנפש ממש להשתפך אל חיק אביה - הוא מהותו ועצמותו יתברך, דכולא קמיה כלא חשיבא ממש.

האופן הראשון, של אהבה ויראה - נובע מרצון תחתון, שנובע ממה שאני משיג. לפי מה שאני משיג - יש לי יותר ויותר התעוררות של האהבה והיראה.

כדוגמה אפשר להביא את אותו הנושא של "הביאני המלך חדריו", אני הולך ואני

כדורגל, אבל עדיין ייתכן בהחלט שמה שקורה במגרש כדורגל - מפעים אותי יותר, משום שמה שאני משער בליבי לגבי הקב"ה הוא הרבה יותר קטן - זו מילה גדולה עם משמעות קטנה.

כאשר האדם מעמיק את מחשבתו, ומנסה להשליך את זה בתוך ליבו, ואז הוא בונה מבנה של פרופורציות של העולם, ואז החשיבות של דברים שונים ושל רצונות שונים ושל מה שאני עושה ואיני עושה - מקבל קני מידה אחרים, ובהתאם להם אני גם מתחיל להיות מופעל. כאשר דבר מסוים נעשה בשבילי עניין גדול שלעומתו דברים אחרים נעשים הרבה יותר קטנים - בשביל זה אני צריך להשיג איזושהי השגה לגבי תפיסת הגדלות ולגבי תפיסת העוצמה שעומדת בכל דבר ודבר.

דוגמה מאד ממשית: יכול להיות שבשביל אדם שחי באיזה כפר נידח - השוטר של הכפר הוא כל האוטוריטה שהוא מכיר. הוא מכיר תיאורטית שיש דבר כזה כמו מלך - אבל זוהי רק מילה, או צירוף של מילים שאין להם הרבה משמעות.

מתואר שאדם אחד הלך ושבר מערכת של כלי זכוכית. המלך אומר: "לגבות ממך כעת את כל המחיר אינני יכול, אבל לפחות אראה לך מה הזקת" - כשאני מכיר מה הזקתי, כשיש לי מושג - אז אני יכול להרגיש את הצער. כשאני משיג את הדברים הללו - כל הדברים שווים בשבילי.

לידע ולהאמין) בעצם אומר - שההתפתחות האנושית היא התפתחות כזו: כשאני קטן יותר - וזה לא משנה אם בשנים או בחכמה - אני חי בעולם של מטבעות קטנים, כשאני גדל ואני רואה שיש מטבעות גדולים יותר - אני זורק את המטבעות הקטנים ועכשיו עוסק במטבעות יותר גדולים. אני בכל פעם זורק ערכים נמוכים - ולוקח ערכים גבוהים, וזהו תהליך שהולך ומתמשך.

במובן הזה, כשאדם אומר שהוא בוחר בטוב ומואס ברע - זה משום שהוא מכיר עכשיו שכאן הוא עוסק בערכים גבוהים - ולכן הוא אומר: "אני מוכן למכור בשביל זה כך וכך דברים שהם בערכים נמוכים, כדי לזכות בדברים שהם בערכים הרבה יותר גבוהים".

כל זה עומד עדיין בתמונה שבה כל הדברים יש להם שווי מסוים - אלא שאני מקבל פרופורציות אחרות בתוך הדבר. הנקודה של ביטול - היא מאבדת בכלל את המשמעות של כל אלה כאחד, והם נעשים כולם חסרי משמעות.

לתת שוב תיאור ודימוי לאותו דבר - ואגב יש תיאורים כאלה, ופה ושם הם נמצאים בספרות אבל הם נמצאים פה ושם גם בחיים - האיש הזה שהולך ומחפש אוצרות, ובכל פעם מוצא דבר יקר יותר לפי הליכתו - יכול להגיע לנקודה שבה הוא צריך להיאבק על חייו, ואז יש קפיצת ערך שהיא קובעת לו [2] שיכול להיות שהוא מחזיק עכשיו אוצרות שאין כמותם - אבל לאוצרות הללו אין משמעות בכלל, הם כולם מתאפסים בשווה כשאני עומד מול השאלה אם אני חי או לא חי. כל זה

רואה ואני צופה - ואני מתפעם מכל הדברים שאני רואה, ואני מתרשם יותר ויותר. כל זה נובע ממה שראיתי וממה שהשגתי. כשאני משיג יותר - אני מגיע להתפעלות יותר גדולה, והיא, כאמור, פועלת לגבי אהבה ויראה באופן ממשי.

יש דבר שלא נובע מההתבוננות או מההשגה של מה שאני מבין - אלא מההתבטלות הגמורה של עצמי אל מול הוויה של אין סוף, שהיא במהותה בלתי מושגת ובלתי מובנת.

במקרה הזה - כל תפיסה של פרופורציות - היא מאבדת בכלל את המשמעות שלה, מפני שאז הדבר שקיים הוא לא יחס של קטן-גדול, חשוב-לא חשוב, אלא המהות של הביטול היא בזה שלא קיים עוד שום דבר אחר, מפני שכל הדברים כולם כאחד מתבטלים.

הוא עושה חלוקה בדקות בתגובה. כאשר אדם מתבונן בגדולת ה' - הוא יוצר על ידי זה אהבה או יראה, הכל לפי העניין. לפעמים, בדברים מסויימים - זה יוצר משיכה, ולגבי דברים אחרים - אני מקבל פחד, יראה או שנאה - משום שהם בנויים על השגה של פרופורציות.

בדימוי, אני הולך בדרך ומוצא דברים - מצאתי מטבעות כסף, ואני מכניס אותם, וממלא את ארנקי מהם. אני מוצא מטבעות זהב - אז אני זורק את מטבעות הכסף ולוקח את מטבעות הזהב. הלכתי הלאה ומצאתי יהלומים - אני זורק את מטבעות הזהב ולוקח את היהלומים.

במובן מסויים התהליך החינוכי שמדובר פה, וזה אותו תהליך אגב שהרמב"ם (שהוא מאד מאד קשור לעניין של המושג

ולא שייך לומר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין אלא בזיו וההארה מאור אין סוף ברוך הוא המאיר ומחיה כל עלמין, והוא בחינת מלכות אין סוף ברוך הוא, כמו שכתוב: "מלך יחיד חי העולמים", וכתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים". אבל הוא לבדו הוא לא בגדר ממלא כל עלמין ולא בגדר סובב כל עלמין, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, "כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא" כו', "ואני הויה לא שנית" כתיב.

ותשוקה נפלאה זו ורצון זה, נמשך לנשמות והאיר בהתגלות על נפשם בחג השבועות, על ידי מתן תורה בעשרת הדברות. כמאמר חז"ל שעל כל דבור ודבור פרוחה נשמתן, והיינו שהדבור היה ממשיך להם תשוקה זו, שהדבור הוא המשכה ממהותו ועצמותו יתברך לנשמות ישראל. וזהו "אנכי ה' אלוקיך" דייקא, המאיר ומתפשט בך, ואנכי מי שאנכי.

שנברא העולם "ואני הויה לא שנית" כתיב. כל מציאותו של העולם הופכת להיות לאין ואפס.

כל התיאור הזה, גם כשאדם משיג את הדברים הגדולים ביותר - הם עומדים בפרופורציה וביחס אל מול עולם. כשהוא מגיע אל מול הויה, "אני הויה לא שנית" - שבשבילה כל מציאותו של העולם זה היה צריך להיות בעיה [3] - לא סובב כל עלמין, לא ממלא כל עלמין, וזה לא משנה איזה עלמין וכמה עלמין, ולא משנה אם הם גדולים או קטנים, אלא שיש רק דבר אחד - וכל שאר הדברים אינם קיימים יותר.

התשוקה נמשכת לנשמות בשבועות

מפני שהדרשה היתה סמוכה לשבועות הוא אומר - ותשוקה נפלאה זו ורצון זה, נמשך לנשמות והאיר בהתגלות על נפשם - בחג השבועות, על ידי מתן תורה בעשרת הדברות.

וכמאמר חז"ל - שעל כל דבור ודבור פרוחה נשמתן - והיינו שהדבור היה ממשיך להם

נעשה חסר כל ערך וכל משמעות - ואז זאת לא שאלה של אם זה נעשה יקר יותר או יקר פחות - אלא שלכל הדברים עכשיו אין ערך בכלל, הם עומדים אל מול ממשות שהיא ממשות ממין אחר.

המעבר אל נקודת ההתבטלות הוא מעבר שמוחק את הכל, ואז יש לנפש רק תשוקה אחת - שהיא רוצה להיות ליד הקב"ה. לא מפני שזה יותר כדאי - אלא מפני שאין בכלל שום דבר אחר. זאת לא ברירה שאני עומד ואני צריך להחליט מה יותר חשוב - אלא כל הדברים מאבדים לגמרי את כל הערך שלהם, הם כולם כאחד מתאפסים. ולא שייך לומר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין - אלא בזיו וההארה מאור אין סוף ברוך הוא - המאיר ומחיה כל עלמין והוא בסך הכול בגדר בחינת מלכות אין סוף ברוך הוא, כמו שכתוב "מלך יחיד חי העולמים" וכתוב "מלכותך מלכות כל עולמים".

אבל הוא לבדו - הוא לא בגדר ממלא כל עלמין ולא בגדר סובב כל עלמין, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל - "כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר

שמעו רק את המילה הראשונה "אנוכי", או חצי מהמילה "אנוכי" - מפני שמה ששמעתי לא היה זה ששמעתי תוכן מסוים שעשה עלי רושם.

הבנת התכנים הללו - בכל דרגה שהיא - היא מה שהוא קורא לזה "רצון תתאה". הוא בנוי על זה שאני מבין עניין ואני מתפעל ממנו - ונניח שההתפעלות שלי היא גדולה מאד, אבל עדיין היא התפעלות שבאה מכוח ההשגה - ומזה אין יוצאת נשמת. מה שקורה בדיבור האלוקי זהו המגע עם המהות האלוקית, והמגע הזה עם המהות - הוא מגע שאיננו קשור ואיננו נוגע למה היה התוכן של הדברים. כשהקב"ה אומר "אנוכי" - זה מספיק כדי שתצא נשמתם. מה שהוא קורא לו - "שהנפש יוצאת בתשוקה" מפני שהדיבור הזה הוא לא רק התיאורים היפים שנמצאים במדרש - שהדיבור יוצא מכל פינות העולם, ונכתב באותיות אש בשמים - כל זה הצגה ויזואלית, והיא מאד מרשימה - ועדיין לא פרוחה נשמתם.

פרחה נשמתם - לא מהדבר שהם קולטים, אלא מהעמידה בפני זה. כשאני שומע את ה-"א" של אנוכי - אז אין יותר מציאות אחרת בכלל, אין יותר שום דבר, כל המציאות נעלמת לחלוטין פתאום, ונשאר רק דבר אחד.

כל מה שאני רואה בתוך המציאות של העולם - הוא כולו עשוי להודיע, להיוודע, להיות נודע - וכדי להיות נודע, דבר בהחלט צריך להיות בגדר הידוע, בגדר הניתן לידיעה - אי אפשר לדעת דבר שאיננו ניתן לידיעה, ומתוך הדעת הזו באה הרצייה. אבל יש דבר שהוא עמידה

תשוקה זו. שהדבור הזה הוא המשכה ממהותו ועצמותו יתברך לנשמות ישראל. וזהו "אנוכי ה' אלוקיך" דייקא - המאיר ומתפשט בך, ואנוכי מי שאנוכי.

מדוע על כל דיבור ודיבור פרוחה נשמת? אני קורא את הדיבורים האלה ויש הרבה אנשים שהם אפילו מסכימים למה שכתוב שם בעשרת הדיברות, והם בעד - כולל מצוות כמו "זכור את יום השבת", כמו "כבד את אביך ואת אמך", ו"לא תרצח" ו"לא תנאף" ו"לא תגנוב".

כשאני שומע את העניין הזה - מדוע תפרח נשמת? אני קורא את זה ואני מסכים - זה נכון, זה אמת, זה חשוב מאד - אבל נשמת איננה יוצאת. מפני שכשאני קורא את הדברים הללו אני קורא מילים, מושגים, ואני בעד זה - אני נגד רציחה ואני בעד "לא תרצח".

ההבדל בעשרת הדיברות הוא לא "מה אומר הקב"ה" - אלא בזה שהקב"ה מדבר. על כל דיבור ודיבור פרוחה נשמת על ה"לא" כמו על מה שכתוב אחריו - פרוחה נשמת מפני ש"אנוכי הויה אלוקיך" - אנוכי מי שאנוכי - מתגלה עכשיו.

ההתגלות הזו, הדיבור הזה - שאיננו דיבור של יצירת עולם, אלא דיבור של האנוכי האלוקי - בעצם בכלל לא משנה מה התוכן שלו - נשמת פורחת לפני שאני מבין מה אמרו לי. אני לא שומע משפט ואני כל כך מזועזע עד שנשמת פורחת - נשמת פורחת על הדיבור הראשון.

לכן יש מי שאומר שרק את שתי הדיברות הראשונות שמעו בני ישראל מפי הקב"ה בעצמו, יש מי שאומר שגם את שתי הדיברות הראשונות הם לא שמעו - הם

פירוש: שאין מכיר ומשיג בחינת אנכי אלא אנכי בעצמי, והוא הוא הוי"ה אלוקיך, דהיינו ניצוץ אלוקות השורה בך, "כי חלק הוי"ה עמו", כמו שכתוב: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום".

הוא לא מתאר את פריחה נשמתן מבחינה של אימה, אלא פריחה נשמתן - שום דבר לא נמצא.

כשישראל אומרים "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עימנו אלוקים פן נמות" (שמות כ,טו) - אם אני נמצא בתוך ההשגה הזו אז אין לי עולם, הבעיה איך אני יכול אחר כך לפעול בתוך מציאות של עולם היא בעיה חמורה מאד, והיא בעיה ממין אחר. אם אני מגיע לאיזה סוג כזה של גלות עיניים - איך אני יכול לעשות את זה? עובדה היא (וזה חלק ממה שהוא מדבר עליו הרבה מאוד) - שנפשנו מסוגלת לפעול בשני מישורים. זה לא כל כך פשוט שהאדם פועל רק במישור אחד, וכאשר הוא יודע דברים מסויימים, כאשר משהו מתגלה לו - הוא לא יכול יותר לפעול במישור אחר - אלא שזה דורש דרך אחרת של הבנה, של השגה, של התייחסות לגבי כל הדברים, ובמובן מסויים אפילו השכחה מדעת, חוסר מודעות.

כאשר מדבר עימנו ה' - אז אין לנו ברירה אלא למות. לא מפני שאני מפחד, אלא מפני שאין לי שום קיום. כל הקיום והעולם והמציאות והממשות - הם כולם מתאפסים, ואיני יכול להתקיים בזה, אפילו לעמוד מול הדבר הזה אינני יכול. זה אותו סוג של השגה שהוא קורא לו - שהנפש יוצאת, היא כלה בתשוקה - לא אל מה שהיא משיגה, מפני שהיא לא משיגה שום דבר - אבל כאן הדבר בעצמו

מול דבר שאיננו נודע, מעבר לזה ש"נודע בשערים בעלה" - יש העניין הזה שבכלל לא נודע, שלא מסוגל לדעת אותו; וכל תפיסת הדעת המרכזית - שהיא היכולת של האדם להקיף דבר, להפנים אותו - לא עומדת כאן. אני לא מפנים שום דבר, אלא להיפך - אני מתבטל כל כולי. הכל בעצם נמוג, כל המציאות כולה נמוגה, ויש דבר לגמרי אחר.

צר לי, אבל חוץ מזה שזה קוצר הדעת - גם העולם אין לו מספיק מושגים - אבל נתאר לעצמנו שבנאדם חולם חלום, ובחלום יש קטעים שמרגשים אותי באהבה וקטעים שמרגשים אותי באימה - והחלום הולך ומתרחש. יש חלומות מאד טריוויאליים ויש חלומות שהם מאד מרגשים, אבל יש דבר אחד שהוא פועל על גבי כל החלומות - מה קורה כשאני מתעורר? כל המציאות של החלום נמוגה בבת אחת, וכל זה עכשיו לא קיים. כשאני בתוך החלום מציאותו של החלום מאד משמעותית בשבילי - וכשאני יוצא ממנו נקרעת כל התפאורה, הקולות, המראות - כולם נקרעים ואני רואה מציאות בעצמה. המושג של הגילוי של מתן תורה, האנוכי האלוקי, הוא בעצם אותו גילוי - שלא עובר בתוך המציאות של העולם, אלא פתאום המציאות של העולם נעלמת לגמרי, החלום נגמר, ושם אני עומד בפני הדבר בעצמו - וכשאני עומד בפני הדבר בעצמו אז פריחה נשמתית.

עליון - שרצון עליון נמצא למעלה מן ההשגה מפני שגם ההשגה אין לה משמעות יותר, מה שאני כן מבין ומה שאינני מבין נעשים חסרי כל ערך - יש לי את הדבר בעצמו, אני עומד מולו. עכשיו הִשְׁגַּתִּי, הִבְנַתִּי, מציאותי - כל אלה נעשים חסרי משמעות.

בפרק האחרון באיוב הוא אומר: בהתחלה - "לשמע אוזן שמעתך", ועכשיו - "ועתה עיני ראתך... וניחמתי על עפר ואפר" (איוב מב,ה-ו), מה שהיה קודם היה תיאולוגיה, אני עוסק בתיאולוגיה - ואז יש לי טענות על הקב"ה, ואז יש לי חשבונות - הוא צודק הוא לא צודק. ברגע שהוא מתגלה - אז אין יותר טענות. זה לא מפני שכל ספר איוב צריך להימחק - אלא מפני שאל מול זה "ועתה עיני ראתך... וניחמתי על עפר ואפר".

אני עסקתי בתיאולוגיה, הידידים שלי עסקו בתיאולוגיה, אחד כן היה צודק או לא היה צודק, היה ויכוח - "עתה עיני ראתך" - זהו זה, אחרי שעיני ראתך אז כל הדברים האלה נמחקים. התשובה היא לא תשובה - זה אגב מאד מדהים שבספר איוב אין שום תשובה בתוך הספר - אבל מה שהוא אומר שם זה שהתשובה של כל הדברים זה הקב"ה.

זה סוג אחר של תשובה - מפני שהיא לא תשובה שמתרצת קושיות ותירוצים, שהם למטה מן הדעת - אלא מה שהוא עושה שם זה שהוא אומר: "אחרי שאני רואה אותו - אין יותר קושיות, לא שאני מצאתי תירוץ לקושיה - אלא אין יותר קושיה, אין יותר שום דבר שהוא חשוב, כל מה שיש שם הוא עפר ואפר, כל המציאות של כל

קיים, וכיון שהוא קיים אז כל השאר הוא אין ואפס.

זה מה שהוא מדבר על כך שזה קשור לרצון שלמעלה מן השכל ומעבר לכל סוג של השגה והכרת השכל - מפני שאני לא יכול לקלוט אותו ולא יכול להבין אותו, איני יכול להסביר אותו, איני יכול למדוד אותו, הוא לא בנוי בכל הדברים האלה המדידים או המושגים - אלא הוא "זהו זה". אחרי כל הדברים שעשיתי - עכשיו יש לי את הדבר בעצמו מעבר לכל המחיצות שלו.

פירוש: שאין מכיר ומשיג בחינת אנכי אלא אנכי בעצמי. אנכי מי שאנכי, זאת אומרת - את אנכי יכול להשיג רק אנוכי, אין אחר, וכאן יש כאילו הסתירה - והוא הוא הו"ה אלוקיך.

אנכי שהוא זה שמעבר לכל השגה הוא הו"ה אלוקיך - דהינו ניצוץ אלוקות השורה בך "כי חלק הו"ה עמו" כמו שכתוב "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום".

זהו הפרדוקס של עשרת הדיברות כמו שהוא רואה אותו כעת. מצד אחד עשרת הדיברות הם התגלות האנוכי האלוכי, ומבחינה זו הקב"ה מתגלה במהותו - ואז אין מציאות בכלל, ואחריה - מהו התוכן של הדברים הללו? התוכן של עשרת הדיברות הוא באופן מאד מובהק דברים ששייכים לקיום של העולם הזה. זה ההמשך של הנושא איך נמצאים ועובדים ביחד שני הרצונות הללו, איך נמצאים ביחד המבט של מעלה והמבט של מטה.

אבל הבחינה הראשונה שהוא ניסה להסביר מה זה נקרא העניין של רצון

שאינה פועלת ואינה חיה כמו הרצייה
האחרת - שבנויה על ההשגה ועל ההכרה
ועל מה שהאדם משער בליבו - מפני
שבתוך הדבר הזה הוא לא משער בליבו
שום דבר - אין לו מה לשער, אין לו לב,
אלא יש דבר - וזהו זה.

אין לי פה שום דבר לעשות, אני כן משער
לא משער - אני עומד אל מולו. בנקודה
הזו זה נקרא רצון עילאה שהוא מדרגה
לגמרי אחרת ממה שדיברנו עליו.

העולמות היא כל כולה עפר ואפר - יש רק
דבר אחד. כל זמן שאני עסקתי בזה -
בחלומות, בחזיונות, ובשיחה ובדיון ארוך
של שלושה ימים, שבעה ימים, עם קטטות
ועלבונות - כל זה היה שיחות, ועתה עיני
ראתך - אז כל זה כבר לא משנה ולא
חשוב".

זה מה שהוא מדבר פה על העניין של רצון
העליון - שזו התגלות שבה כל המציאות
הולכת מעבר לטעם ודעת, והיא לא
קשורה בכלל לעניין של סברה או נימוק.
הרצייה הזו היא מין אחר של רצייה,

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: ₪ 2

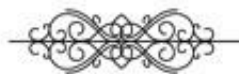

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

